

KAUHAJOEN KAUPUNKI

TIETOTURVA- JA TIETOSUOJAPOLITIikka

Käsittely:	Tietoturvyöryhmä	20.5.2019
Hyväksytty:	Kaupunginhallitus	27.5.2019 §

Muutokset: Ohje korvaa kaupunginhallituksen 14.9.2015 § 166 hyväksymän ohjeen

Sisällys

1.	JOHDANTO.....	1
2.	TIETOTURVA- JA TIETOSUOJAPERIAATTEET	1
3.	TIETOTURVA	2
3.1.	Tietojärjestelmä	2
3.2.	Tietoturvan hallinnolliset periaatteet	3
3.3.	Henkilöstöturvallisuus.....	3
3.4.	Fyysinen tietoturva	4
3.5.	Tietoaineiston turvallisuus.....	4
3.6.	Laitteistoturvallisuus.....	4
3.7.	Ohjelmistoturvallisuus	5
3.8.	Tietoliikenneturvallisuus	5
3.9.	Käyttöturvallisuus	5
3.10.	Liikkuva työ	5
3.11.	Seuranta, valvonta ja raportointi	6
4.	TIETOSUOJA.....	6
4.1.	Henkilötietojen kerääminen ja käsittely	6
5.	TIETOTURVARISKEIHIN VARAUTUMINEN.....	7
5.1.	Riskien arviointi.....	7
5.2.	Riskienhallintasuunnitelma.....	7
5.3.	Tietoturvapoikkeamat.....	7
5.4.	Tietoturvarikkomusten seuraamukset.....	8
6.	Vastuut ja organisointi.....	8
7.	LISÄTIETOA	9

1. JOHDANTO

Tieto on keskeisessä roolissa organisaatioiden toiminnassa ja palvelutuotannossa. Tiedon tulee olla hyödynnettävissä tarpeen mukaisesti ja tiedon hallinta- ja käsittelykäytäntöjen tulee toimia asianmukaisesti kaikissa tilanteissa. Tietojenkäsittelyn turvallisuus, luotettavuus ja virheettömyys ovat tärkeitä toiminnan jatkuvuuden sekä palveluiden laadun ja tehokkuuden kannalta.

Tietosuoja suojaa ihmisten yksityisyyttä. Inhimillisenä toimintana tietojenkäsittelyyn liittyy aina riskiä, joita pyritään minimoimaan ohjeistuksilla, koulutuksella ja teknisillä ratkaisuilla. Tietoturvariskeistä pystytään minimoimaan teknisin ratkaisuin vain osa, tärkeintä ovat päivittäisessä tietojenkäsittelyssä tehdyt ratkaisut ja toimenpiteet.

Tietoturva suojaa henkilötietoja ja muita tietoja luvattomalta käytöltä, se käsittää keskeisiin toimintoihin kohdistuvat toimenpiteet, joiden tavoitteena on saavuttaa kyky hallita ennakoivasti uhkia ja tarvittaessa sietää niiden vaikutuksia. Riskien tunnistamisen ja hallinnan sekä vaikutusten minimointi on osa organisaation aktiivista tietoturvan toteuttamista.

Poikkeamatilanteisiin varautumisen ensisijainen vastuu on organisaation ylimmällä johdolla, jonka on varmistettava tietoturvatyön riittävä resursointi ja seuranta. Panostaminen tietoturvaan sekä yleisellä että tekniikan tasolla ovat strategisia päätöksiä, joilla vaikutetaan myös organisaation toimintakykyyn. Lisäksi lainsäädäntö edellyttää tietoturvan asianmukaista hoitamista. Edut ovat häiriötön toiminta, toiminnan laatu ja positiivisen julkisuuskuvan säilyminen. Tietoturvan ja tietotekniikan ammatillisilla on keskeinen merkitys johdon neuvonantajina.

Tietoturva- ja tietosuojapolitiikka on voimassa toistaiseksi ja sitä voidaan tarvittaessa täydentää tai päivittää, kuten lainsäädännön tai muiden ohjeistusten muuttuessa.

Tietoturva- ja tietosuojapolitiikka on julkinen asiakirja.

2. TIETOTURVA- JA TIETOSUOJAPERIAATTEET

Tietoturvatyö on osa yleistä turvallisuustoimintaa, riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa. Tietoturvan ja tietosuojan toteutuminen varmennetaan vuosittain tietoturvaorganisaation raportoinnilla johdolle.

Tietoturva- ja tietosuojapolitiikka määrittää periaatteet, toimintatavat, vastuut, toimivallat, valvonnan ja seuraamusjärjestelmän, joita noudatetaan tietoturvan toteuttamiseksi ja kehittämiseksi, sitä sovelletaan kaikessa toiminnassa ja koko henkilöstöön sekä sidosryhmiin.

Yksityiskohtaisemmat toimintaohjeet löytyvät henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaoppaasta ja tarvittaessa toimialuekohtaisista lisäohjeista ja määräyksistä. Nämä asiakirjat tulee antaa tiedoksi jokaiselle työntekijälle ja tietojärjestelmän käyttäjälle.

Tietoturvaperiaatteita noudatetaan kaikissa tiedon elinkaaren vaiheissa ja tämän edistämiseksi tietoturva- ja tietosuojaperiaatteet ovat osa henkilöstön perehdytystä ja koulutusta. Teknisin ratkaisuin varmistetaan toiminnan ja työtehtävän kannalta tarpeellisten tietojen käsittely.

3. TIETOTURVA

Tietoturvasta huolehditaan asianmukaisesti, joka tarkoittaa tietojen, tietojärjestelmien, tiedonvälityksen ja niitä käyttävien palveluiden turvaamista ja suojaamista siten, että tietojen olemassaolo, oikeellisuus, käytettävyys, luottamuksellisuus ja palveluiden jatkuvuus eivät vaarannu. Tietoturvatoinen menpiteet koskevat sekä sähköistä että manuaalista tietojenkäsittelyä. Tietoturvalliseen toimintatapaan ohjeistetaan ja sen tulee olla jokapäiväistä niin työpaikalla kuin sen ulkopuolella.

Tietoturva koostuu:

- **Tiedon luottamuksellisuudesta**, eli siitä, että tiedot ovat vain niihin oikeutettujen henkilöiden ja organisaatioiden saatavilla eivätkä ne päädy ulkopuolisten tietoon.
- **Tiedon eheydestä**, joka tarkoittaa tietojen muuttumattomuutta tai muutoksen havaitsemista ja säilyvyyttä huolimatta laitteisto- tai järjestelmäviasta tai inhimillisen toiminnan virheistä.
- **Tiedon saatavuudesta**, jolloin tieto on oikeutettujen henkilöiden saatavilla tai käytettävissä silloin kun niitä tarvitaan.
- **Todentamisesta ja kiistämättömyydestä**, joilla tarkoitetaan käyttäjän todentamista ja käyttäjien tietojen käytön kiistämättömyydestä todistamista.

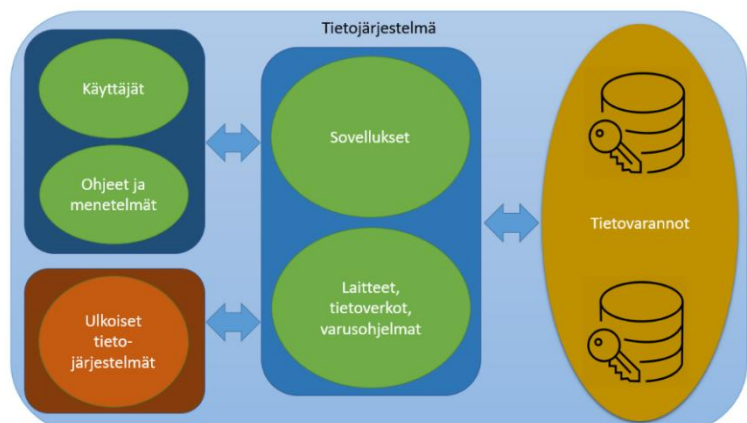

Kuva 1: Tietoturva ja tietosuoja

Tietojärjestelmien teknisen ympäristön ja ohjelmistojen sekä laitteiden ylläpito on ulkoistettu Suupohjan seutupalvelukeskus Oy:lle, joka vastaa sopimuksen mukaisesti tietoturvan toteutumisesta lain ja asetusten sekä rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti. Johdon vastuulla on huolehtia sopimuksen ajantasaisuudesta ja vaatimustenmukaisuudesta, etenkin lainsäädännön tai viranomaismääräysten muuttuessa on tarkistettava vastaako sopimus muuttuneeseen tilanteeseen.

3.1. Tietojärjestelmä

Tietojärjestelmä on kokonaisuus, joka koostuu tietovarannoista, niitä käsittelevistä sovelluksista ja laitteista sekä tietoverkoista, tietojen käyttöä määrittävistä ohjeista, käyttäjistä sekä liittymistä toisiin tietojärjestelmiin. Tietojärjestelmään kuuluu oleellisena osana käsiteltä-

Kuva 2: Tietojärjestelmä

vien tietojen turvallisuus ja tietoturvan yleinen hallinta ja valvonta. Poikkeama missä tahansa kokonaisuuden osassa merkitsee häiriötä järjestelmän toiminnassa.

Tietojärjestelmistä ylläpidetään tietojärjestelmäluetteloa yhteistyössä Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:n ICT-palveluiden kanssa.

3.2. Tietoturvan hallinnolliset periaatteet

Hallinnollinen tietoturva on tietoturvatoimintojen johtamista ja organisointia, ja sillä tarkoitetaan tietoturvatoimintojen, henkilöstön tehtävien ja vastuiden sekä ohjeistuksen, koulutuksen ja valvonnan muodostamaa kokonaisuutta. Hallinnollinen tietoturva pyrkii ennakoimaan riskit sekä arvioimaan ja hallitsemaan riskien mahdollisia vaikutuksia. Tavoitteena on sekä tietoturvan toteutuminen että johdon ja henkilöstön sitoutuminen sen suunnitelmalliseen hoitamiseen ja kehittämiseen.

Palveluiden hankinnoissa edellytetään tiedon käsittelyyn liittyvien suojatoimien, vastuiden ja teknisten tietoturvavastuiden sisältyvän palvelusopimuksiin, lisäksi henkilötietojen käsittelystä tulee sopia EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti.

Tietoturvaan liittyvillä tehtävillä on omat vastuuhenkilöt. Vastuuhenkilöillä on resurssit ja toimivalta toteuttaa vastuulleen annetut tehtävät. Tarkemmin tästä on kerrottu luvussa **Vastuut ja organisointi**.

Tietoturvaperiaatteet viedään käytäntöön ohjeistuksin, koulutuksin ja tiedottein.

3.3. Henkilöstöturvallisuus

Henkilöstöturvallisuus on henkilöiden toimista johtuvia ja heihin kohdistuvien tietoturvauhkien hallintaa. Tavoitteena on luotettava ja tehtävänsä soveltuva henkilöstö, joka tuntee oman roolinsa mukaisesti hänelle asetetut tietoturvavaatimukset. Henkilöstön, opiskelijoiden, harjoittelijoiden ja organisaatiolle ostopalveluita tuottavien henkilöiden ja toimijoiden tulee noudattaa tietoturvallisia toimintatapoja tehtävässään. Henkilöstöturvallisuuden toteutumiseksi on myös vaaralliset työyhdystelmät eliminointava.

Työtehtävän mukainen käyttöoikeus järjestelmiin ja ohjelmistoihin annetaan käyttöluvapahakemus ja vaitiolo-/salassapitositoumus täyttämällä ja työntekijän ja esimiehen allekirjoituksilla varmentamalla (Liite 1). Esimies vastaa käyttöluvapahakemuksen tekemisestä ja työtehtävän määrittelystä tehtäväkuvauksessa. Käyttöoikeudet ja -rajoitukset toteuttaa ko. ohjelmistojen pääkäyttäjät ja verkon osalta Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:n järjestelmäasiantuntijat.

Henkilökunnan koulutus, valmennus ja perehdyttäminen ovat tärkeä osa henkilökunnan tietoturvatietoisuuden ylläpidossa. Uusi henkilöstö perehdytetään ja koulutetaan tehtävänsä, samalla käydään läpi tietoturvaohjeet. Osallistumista koulutuksiin organisoidaan ja tietoturvaosaamista seurataan tietosuojatyöryhmän ja tietosuojavastaavan toimesta.

Tietoturvaohjeiden noudattamisen seuranta on säännöllistä ja osa sisäistä valvontaa. Tietoturvarikkomukset ja tietoturvapoikkeamat käsitellään Tietoturvan vaarantumisepäilyn selvitysprosessin (Liite 2) mukaisesti. Tietoturvarikkomusten ja väärinkäytösten rangaistusta määritettäessä sovelletaan Tietosuojarikkomusten seuraamustaulukkoa (Liite 3).

3.4. Fyysinen tietoturva

Fyysinen tietoturvan keinoin pyritään suojaamaan organisaation hallussa olevia tietoja ja tietovarantoja fyysisten uhkien, kuten rakenteiden ja niiden vikojen aiheuttamilta vahingoilta ja luvattomien tai rikollisten toimien seurauksilta. Fyysisen tietoturvan suunnittelussa kartoitetaan ja huomioidaan tärkeimmät suojattavat kohteet ja varmistetaan teknisten järjestelmien toiminta.

Kaupungilla fyysinen tietoturva sisältää mm. kulun- ja tilojen valvonnan, vartiointin, palo-, vesi-, sähkö-, ilmastointi- ja murtovahinkojen torjunnan sekä kuriirikuljetusten ja tietoaaineistoja sisältävien postilähetysten suojaamisen vahinkoja ja asiatonta toimintaa vastaan.

Kaupungin tekninen toimiala ja Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy vastaavat osaltaan fyysisen tietoturvan ylläpidosta ja henkilöstöä ohjeistetaan henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaoppaassa fyysisen tietoturvan käytänteistä.

3.5. Tietoaaineiston turvallisuus

Tietojen käsittely sekä luokittelu ja säilyttäminen perustuvat tiedonhallintaa ohjaavaan lainsäädäntöön ja ohjeisiin. Perusteena henkilötietojen käsittelylle on lakisääteisyys tai käyttäjän tehtävästä johdettu asiayhteys asiakkaaseen ja häntä koskeviin tietoihin.

Tietojen saatavuus ja käytettävyys varmistetaan teknisin toimin ja estetään tietojen tahaton tai tahallinen tuhoutuminen tai vääristyminen. Teknisillä toimilla pyritään varmistamaan toiminnan jatkuvuus häiriöttä ja varaudutaan mahdollisista häiriöistä toipumiseen. Samalla varmistetaan mahdollisen sähköisen asioinnin saatavuus, luotettavuus ja kiistämättömyys, joka tarkoittaa sähköisen asioinnin toimintaprosessin huolellista suunnittelua. Tietoturvatyötoimia sovelletaan tietoaaineiston koko elinkaaren ajan, tiedon syntymisestä sen hävittämiseen.

Kauhajoen kaupungin tiedonhallintaohje toimii käytännön ohjeena kaikille asiakirjojen käsittelyyn osallistuville. Asiakirjahallinnon johtavan viranhaltijan ja toimialojen arkistovastaavien vastuulla on asiakirjojen käytettävyyden, säilyttämisen ja lainmukaisen luovuttamisen sekä säilyttämisen toteuttaminen tiedonhallintaohjeistuksen mukaisesti.

3.6. Laitteistoturvallisuus

Laitteistoturvallisuudella suojataan organisaation laitteistojen elinkaarta ja turvallista käyttöä, siihen kuuluvat laitteiston asennuksen, suojauksen, takuun ja ylläpidon lisäksi erilaiset tukipalvelut ja sopimukset sekä laitteistojen turvallinen poisto niiden elinkaaren lopussa.

Laitteiden elinkaareen liittyvät palvelusopimukset pidetään ajan tasalla ja laitteiston elinkaaren päättyessä huolehditaan tietojen asianmukaisesta tuhoamisesta. Tietojärjestelmätoimittajilla ja tietoinfrastruktuurin ylläpitäjällä on omat vastuunsa laitteistoturvallisuuden osalta ja nämä huomioidaan hankinnoissa ja sopimuksissa.

Teknisin toimin pyritään varmistamaan tietojen keskeytyksetön käyttö ja toiminnan jatkuvuus sekä varaudutaan mahdollisista häiriöistä toipumiseen. Kriittisille laitteistoille taataan katkoton sähkönsyöttö ja ylläpidon korkea palvelutaso.

Toimialajohtajat tai vastuualueiden esimiehet hyväksyvät vastuualueidensa laitehankinnat ja ICT-laitteiden hankinnasta, ohjelmistoasennuksista, suojauksesta ja ylläpidosta vastaa keskitetysti Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy palvelusopimuksen mukaisesti.

3.7. Ohjelmistoturvallisuus

Pääsynhallinnalla ja sen suunnittelulla estetään tietoaaineiston, ohjelmien ja järjestelmien luvaton käyttö. Ohjelmistojen tietoturvaan kiinnitetään huomiota jo niiden hankintavaiheessa, jolloin varmistetaan ohjelmistojen tietoturvasta ja vaatimustenmukaisuudesta. Esimies vastaa siitä, että hänen alaisuudessaan olevat käyttäjät perehdytetään ohjelmistojen käyttöön.

Ohjelmien hankinta, asentaminen, suojaus, päivitykset ja varmuuskopiointi on pääosin keskitetty Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:lle palvelusopimuksen mukaisesti.

Ohjelmistohankinnat ja kehittäminen perustuvat toiminnan tarpeisiin, joten suunnittelu on kaupungin vastuutahojen ja Seutupalvelukeskuksen yhteistyönä. Uuden ohjelman hankinnan lähtökohta on sen tekninen ja toiminnallinen yhteensopivuus käytössä olevien ohjelmistojen ja arkkitehtuurin kanssa. Lisäksi huomioidaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen asettamat vaatimukset. Ohjelmiston valmistajan ja myyjän vastuu ohjelmistotuotteista määräytyy hankinta- ja käyttöoikeussopimuksissa.

3.8. Tietoliikenneturvallisuus

Tietoliikenneturvallisuus pyrkii varmistamaan viestinnän häiriöttömyyden, tiedonsiirtoyhteyksien käytettävyyden, tiedonsiirron suojaamisen ja salauksen sekä käyttäjien tunnistamisen. Tietoliikenneturvallisuus kattaa tietoverkon ja sen laitteiden kokoonpanon, ylläpidon ja muutosten hallinnan, jonka tuloksena ovat turvatut ja luotettavat tiedonsiirtoyhteydet.

Tietoliikenneturvallisuuden ylläpito on keskitetty Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:lle palvelusopimuksen mukaisesti.

3.9. Käyttöturvallisuus

Käyttöturvallisuus tarkoittaa turvallisen käytön toimintaolosuhteita, tekniikan toimivuuden valvontaa, käytön ja lokien valvontaa, ohjelmistotukea, ylläpitoa ja huollon turvallisuustoimenpiteitä, varmuuskopiointia sekä häiriöraportointia.

Tietoturva on suuressa määrin käyttäjien toiminnasta riippuvaista. Käyttöturvallisuuden perustana on osaava ja sitoutunut henkilöstö sekä ajantasaiset ohjeistukset, joita toiminnassa noudatetaan. Tietojen oikeudeton käyttö estetään tietojen käsittelyn suunnittelulla ja käyttöoikeuksien hallinnalla.

Tietoturvatyöryhmä yhdessä tietosuojavastaavan kanssa huolehtii tietoturva- ja tietosuojaohjeiden ajantasaisuudesta. Esimiehet ja ohjelmien pääkäyttäjät opastavat ja kouluttavat henkilöstöä ohjelmistojen käyttöön ja tietoturvaan liittyvissä asioissa. Laitteiden ja ohjelmien käyttäjien on perehdyttävä annettuihin ohjeisiin ja noudatettava niitä. Käyttöturvallisuuden tekninen ylläpito on keskitetty Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:lle palvelusopimuksen mukaisesti.

3.10. Liikkuva työ

Liikkuva työ tarkoittaa kaikkea organisaation toimitilojen ulkopuolella tehtävää työtä. Etätyötä tehtäessä huolehditaan puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käytön turvallisuudesta sekä tietojen salassa pidon toteutumisesta. Kaikessa organisaation toimitilojen ulkopuolella tehtävässä työssä on noudatettava tietoturva-vaatimuksia.

Liikkuvan työn käytäntöjä ohjeistetaan tarkemmin henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaoppaassa.

3.11. Seuranta, valvonta ja raportointi

Tietoturvan kehittäminen ja ylläpito vaativat jatkuvaa seurantaa. Tähän kuuluvat tietoturvan valvonta sekä poikkeamien raportointi ja tilastointi. Seurannan toteuttaminen kuuluu tietosuojavastaavalle ja tietoturvatyöryhmälle. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukainen jatkuva seuranta ja valvonta kuuluu nimettyjen henkilöiden lisäksi kaikille esimiehille. Lisäksi valvontaa tehdään rekisteröidyn pyynnöstä tai työntekijän ilmoituksen perusteella.

4. TIETOSUOJA

Tietosuoja on olennainen osa tietoturvaa. Tietosuoja määrittelee henkilön yksityisyyden suojaamista ja sillä turvataan oikeuksia, tietoja ja luottamusta. Tietosuojan lähtökohtana on suojata henkilöiden perusoikeudet ja -vapaudet sekä erityisesti henkilötiedot ja varmistaa yksityisyyden suoja.

Tietosuojaa ja sen vaatimuksia määrittelee EU:n yleinen tietosuoja-asetus sekä kansallinen lainsäädäntö, joka velvoittaa rekisterinpitäjän suunnittelemaan ja osoittamaan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Suojaamistoimet kattavat kaiken tiedon käsittelyn, siirron ja säilytyksen, riippumatta niiden tallennusmuodosta tai niihin kohdistuvan uhan luonteesta. Uhat voivat olla tahallisia tai tahattomia, kuten tietojen urkinta, huolimattomuus, järjestelmäviat, tapaturmat tai luonnonkatastrofit. Henkilötietojen turvallinen käsittely korostuu alueellisten ja kansallisten yhteisjärjestelmien käytössä.

Rekisterinpitäjä seuraa tietosuojan toteutumista ja puuttuu havaitsemaansa asiattomaan käyttöön, myös työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan tietoturvaongelmista. Tietojen luvattomasta käytöstä saattaa seurauksena olla oikeudellisia seurauksia tai erilaisia työnantajan menettelyjä, riippuen tilanteen vakavuudesta. Näitä toimenpiteitä kuvataan liitteissä kaksi ja kolme.

4.1. Henkilötietojen kerääminen ja käsittely

Henkilötietoja käsitellään siinä laajuudessa kuin se on tarpeen palvelun tai työtehtävän kannalta. Käsittelytoimet suunnitellaan ja määritellään tiedon elinkaari huomioiden. Henkilötietojen käyttö on sallittua vain lainsäädännön nojalla tai henkilön suostumuksen perusteella. Tietojen säilytys ja käyttö toteutetaan siten, ettei ulkopuolisten ole mahdollista saada niitä tietoonsa.

Henkilötietojen tulee säilyä virheettöminä ja niiden tulee olla saatavilla tarpeen mukaisesti. Henkilötietoihin pääsy on rajattu työtehtävän mukaiseksi. Mikäli henkilötietoja luovutetaan, tulee siirron olla tietoturvallinen. Tietoja voidaan luovuttaa lakien ja asetusten nojalla tai rekisteröidyn suostumuksella. Rekisteröidyllä on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot.

Suomessa henkilötietojen käsittelyä ohjaa ja valvoo tietosuojavaltuutettu, joka käyttää päätösvaltaa tarkastusoikeuden toteuttamista ja tiedon korjaamista koskeissa asioissa sekä antaa ratkaisuja rekisterinpidon lainmukaisuudesta ja rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta. Yhteyshenkilönä organisaation ja tietosuojavaltuutetun välillä toimii tietosuojavastaava.

Henkilötietojen käsittelystä on saatavissa tarkempaa tietoa nettisivuilta tai tietosuojavastaavalta.

5. TIETOTURVARISKEIHIN VARAUTUMINEN

Tietoturvariskejä arvioidaan ja niihin varaudutaan ennalta. Suurimmat tietoturvariskit tulee sisällyttää organisaation riskienhallintasuunnitelmaan. Uhkia aiheuttavat mm. tietoisesti tehdyt väärinkäytökset, tietomurrot, virheellisesti toimivat ohjelmistot ja laitteet, virukset ja haittaohjelmat, palvelunestohyökkäykset sekä tekniset ongelmat. Tietoturvaan kohdistuvat uhat voivat aiheuttaa riskin tietojen, tietojärjestelmien tai tietoliikenteen luottamuksellisuudelle, eheydelle ja käytettävyydelle.

Laitetason ratkaisulla voidaan vaikuttaa tietoturvan toteutumiseen vain rajallisesti, henkilöstön osaaminen ja tietoisuus ovat suuressa roolissa tietoturvan toteutumisessa. Kouluttaminen sekä tietoisuuden lisääminen tietoturvasta ovat merkittävä tekijä uhkien pienentämisessä. Esimiesten vastuulla on huolehtia henkilöstön perehdyttämisestä.

Tietoturvariskien arviointi sekä niiden hallinnan ja valvonnan periaatteet sisältyvät kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen. Tietoturvariskien hallintakeinot ja valvontatoimenpiteet kuvataan tietoturva- ja tietosuojapolitiikassa. Henkilöstön tietoturvaohjeistus ja kouluttaminen sekä palvelusopimus Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:n kanssa ovat keskeiset menettelytavat tietoturvan toteuttamisessa.

5.1. Riskien arviointi

Tietoturvariskejä arvioitaessa on huomio kiinnitettävä erityisesti tietojen käsittelyn sisältämiin riskeihin. Riskejä syntyy aina kun tietoja käsitellään, erityisesti silloin, jos tietoja on tarpeen siirtää. Riskejä ovat myös tietojen vahingossa tapahtuva tai tarkoituksellinen tuhoaminen, muuttaminen, luvaton luovuttaminen tai tietoihin oikeudettomasti pääseminen.

Järjestelmien luokittelu tapahtuu niiden kriittisyyden mukaan. Järjestelmien turvajärjestelyt tarkastetaan säännöllisesti ja tarvittaessa niiden toimivuus testataan.

5.2. Riskienhallintasuunnitelma

Tietoturvariskejä tulee arvioida ja hallita riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti ja tietoturvan suurimmat riskit tulee sisällyttää organisaation riskienhallintasuunnitelmaan.

Tiivistetysti riskienhallinta toteutetaan oheisen kuvion mukaisesti. Riskienhallinnassa tunnistetaan riskit, suojataan tiedot, havaitaan rikkomukset, toimitaan tilanteen vaatimalla tavalla ja varmistetaan toiminnan vaikutukset.

Kuva 3: Riskienhallintaprosessi

5.3. Tietoturvapoikkeamat

Jokaisella on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan tietoturvaan kohdistuvista uhista tai rikkeistä. Tietoturvapoikkeama on tahallinen tai tahaton tapahtuma tai olotila, jonka seurauksena organisaation tietovarantoihin ja palveluihin kohdistuu uhka, joka vaarantaa tiedon ja palvelun eheyden, luottamuksellisuuden tai saatavuuden.

Havainnon tietoturvapoikkeamasta voi tehdä kuka tahansa, kuten organisaation työntekijä, tietojärjestelmän ylläpitäjä tai ulkopuolinen henkilö. Tällöin on tilanne huomioiden otettava yhteys tietosuojavastaavaan tai esimieheen. Työntekijän velvollisuus on viedä asia eteenpäin, mikäli esimerkiksi asiakas siitä hänelle ilmoittaa.

Mikäli kyse on henkilötietoihin kohdistuneesta tapahtumasta, tulee arvioida tapahtuneen vakavuus ja se, tuleeko tapahtuneesta tehdä ilmoitus tietosuojavaltuutetun toimistolle ja rekisteröidyille. Tilanteen arvioinnin ja päätöksen ilmoituksesta tekee tietoturvyöryhmä ja tietosuojavastaava.

Tarkemmat toimintaohjeet löytyvät Henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaoppaasta.

5.4. Tietoturvarikkomusten seuraamukset

Tietoturvarikkomuksista säädetään työ sopimuslaissa sekä viranhaltijalaissa. Henkilötietoihin kohdistuvien rikkomusten osalta asiaa säättää lisäksi EU:n yleinen tietosuoja-asetus sekä kansalliset lait ja asetukset.

Tietoturvalainsäädäntöä ja organisaation tietoturva- ja tietosuojapolitiikkaa sekä näiden perusteella annettuja ohjeita vastaan rikkominen tulee aina ilmoittaa tietosuojavastaavalle tai esimiehelle. Valvontaprosessi etenee tietosuojavastaavan johdolla (liite 2). Seuraamuksista päättävät tietosuojavastaava ja toimialajohtaja seuraamustaulukon (liite 3) mukaisesti.

Seurauksena rikkomuksista, niiden tapauskohtaisen vakavuuden mukaisesti, voi olla käyttöoikeuteen kohdistuvia rajoituksia, palvelusuhteeseen vaikuttavia seuraamuksia sekä rikoslaissa määriteltyjä seuraamuksia. Mikäli rikkomuksesta aiheutuu välittömästi tai välillisesti taloudellisia menetyksiä, voidaan päätyä vahingonkorvausvaatimuksiin.

6. VASTUUT JA ORGANISOINTI

Tietoturva on organisaation yhteinen asia ja se koskettaa koko henkilöstöä.

Ylintä vastuuta tietoturvasta kantaa **kaupunginhallitus** ja sitä johtaa **kaupunginjohtaja**. Ylimmän johdon tehtävänä on valvoa kokonaisuutta sekä riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toteutusta. Lisäksi kaupunginhallitus vastaa ja antaa tarkemmat ohjeet sopimusten hallinnasta sekä määrää sopimusten vastuuhenkilöt. Tietoturva- ja tietosuojatyöhön huolehditaan riittävä resursointi ja tietosuojavastaavan työ mahdollistetaan organisaation toimenpitein. **Hallintojohtaja** vastaa teknisen ja hallinnollisen tietoturvan yleisestä järjestämisestä, kehittämisestä ja seurannasta.

Tietosuojavastaava auttaa johtoa velvoitteidensa toteuttamisessa rekisterinpitäjänä. Tietosuojavastaava osallistuu suunnittelutoimintaan, valmistelee ohjeita ja ylläpitää niitä sekä kouluttaa tietosuoja-asioita henkilöstölle. Tietosuojavastaava tukee henkilökuntaa ja rekisteröityjä tietosuoja-asioissa ja seuraa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä ja suojausmenettelyä. Tietosuojavastaavalla on oikeus suorittaa tehtävänsä ja niihin liittyvä suunnittelu, seuranta ja raportointi itsenäisesti. Lisäksi tietosuojavastaavalla on oikeus organisoida henkilötietojen käsittelyn valvonta, ylläpitää käyttöloki- ja luovutuslokirekistereitä sekä ryhtyä jatkotoimenpiteisiin tietosuojan ongelmatilanteissa kaupunginhallituksen hyväksymän toimintatavan mukaisesti. Organisaation velvollisuus on ottaa tietosuojavastaava riittävän aikaisessa vaiheessa mukaan henkilötietojen käsittelyä koskevaan suunnittelutoimintaan sekä henkilötietoja sisältävien tietojärjestelmien hankintojen suunnitteluun.

Tietoturvyöryhmä toimii yhteistyössä tietosuojavastaavan kanssa tietoturvan toteuttamisessa ja suunnittelussa. Työryhmään kuuluvat tietosuojavastaava, kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat. Tietoturvyöryhmä käsittelee tietoturvan linjaukset ja ohjeet sekä huolehtii tietoturvan toteuttamisen vastuuttamisesta. Ryhmä seuraa ja toteuttaa tietoturvan eri vastuualueiden suunnitelmien, ohjeiden, selosteiden ja lomakkeiden laadintaa sekä ottaa tarvittaessa kantaa käytäntöihin ja kehittämishankkeisiin ja seuraa yleisesti tietoturvatilannetta.

Tietosuojaan toimeenpanoryhmä koostuu toimialojen edustajista, jotka tietosuojavastaavan johdolla huolehtivat tietosuojaan toteuttamisesta työyhteisössään mm. dokumenteissa ja käytänteissä siten kuin EU-tietosuoja-asetus, tietosuojavaltuutetun toimisto ja tietosuojatyöryhmä ohjeistaa.

Toimialajohtajat vastaavat palvelualueensa käytännön tietoturvasta, sen organisoinnista ja kehittämistoimista sekä tietoturvaa koskevasta sisäisestä ja ulkoisesta tiedottamisesta. Toimialajohtajat vastaavat palvelualueensa henkilötietojärjestelmien rekistereistä, rekisteröityjen ajantasaisesta informoinnista ja rekistereiden vastuuhenkilöiden nimeämisestä. Toimialajohtajat huolehtivat vaikutustenarvioinnin tekemisestä omalla toimialallaan sekä selosteen käsittelytoimista ajantasaisuudesta ja sopimusten ajantasaisuudesta. Toimialajohtajat antavat henkilötietojen ja asiakirjojen käsittelystä ja menettelytavoista toimialakohtaisia ohjeita, jotka esimerkiksi tarkentavat kansallisia suosituksia ja ohjeita sekä alueellisesti sovittuja toimintamalleja. Ohjeiden luontiin osallistuvat asiantuntijoina tietosuojavastaava sekä tarpeen mukaisesti rekisteriasioista vastaavat henkilöt.

Asiakirjahallinnon johtava viranhaltija laatii tiedonhallinnan ohjeet ja valvoo, että tehtävät hoidetaan annettujen ohjeiden mukaisesti sekä huolehtii asiakirjahallintoon liittyvästä koulutuksesta ja neuvonnasta. Asiakirjahallinnon johtavan viranhaltijan ja toimialojen arkistovastaavien vastuulla on asiakirjojen käytettävyyden, säilyttämisen ja lainmukaisen luovuttamisen sekä säilyttämisen toteuttaminen tiedonhallintaohjeistuksen mukaisesti.

Esimiehet vastaavat tulosalueittain sekä toimintayksiköittäin tietoturvan toteutumisesta ja siihen liittyvästä tiedottamisesta sekä valvonnasta. Esimiesten vastuulla on perehdyttää tietoturva- ja tietosuojamääräykset henkilöstölle ja valvoa näiden noudattamista.

Jokainen työntekijä ja luottamushenkilö on velvollinen ilmoittamaan havaitsemistaan tietoturva- puutteista, uhista tai menettelyvirheistä tietosuojavastaavalle. Samoin jokainen työntekijä ja luottamushenkilö on omalta osaltaan vastuussa tietoturvan toteuttamisesta toiminta-alueellaan.

Kaupungille palveluja tuottavat **kolmannet osapuolet** veloitetaan noudattamaan kaupungin ja lakien määrittelemiä tietoturvaperiaatteita ja sopimuksiin tehdään tarvittaessa velvoittavat kirjaukset.

7. LISÄTIETOA

Tämä tietoturva- ja tietosuojapolitiikka pohjautuu kansalliseen lainsäädäntöön ja EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen. Lisätietoa löydät mm. seuraavista:

- Organisaation intranet
 - intra.kauhajoki.fi
- Lainsäädäntö
 - www.finlex.fi
 - <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=fi>
- Valtionhallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden johtoryhmän VAHTI-ohjeet
 - www.vahtiohje.fi
- Viestintäviraston kyberturvallisuuskeskuksen sivut
 - <https://www.viestintävirasto.fi/kyberturvallisuus.html>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
 - www.tietosuoja.fi

KÄYTTÖOIKEUSHAKEMUS JA SITOUMUS SALASSAPIDOSTA JA VAITIOLOVELVOLLISUUDESTA

Kauhajoen kaupunki

Käyttöoikeushakemus

Hallintoverkko ja yhteiset ohjelmat

hakemus säilytetään SPK:n käyttöoikeusrekisterissä

HAKIJA			
Sukunimi		Etunimet (alleiviivaa kutsumanimi)	
Toimiala / toimipiste		Palvelussuhteen luonne ja käyttöoikeuden kesto	
Virka / toimi / tehtävä		☐ vakinainen palvelussuhde käyttöoikeus alkaen ____ / ____ 20 ____ toistaiseksi	
Puhelin työhön	Puhelin kotiin	☐ määräaikainen palvelussuhde ☐ opiskelija tai harjoittelija käyttöoikeus voimassa ajan ____ / ____ 20 ____ - ____ / ____ 20 ____	
Lisätietoja / Merkitse tarvittaessa erityinen käyttöoikeus		☐ esimies	

HAKIJAN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUS

Käyttöehdot: Käyttäjätunnukset ja salasanat ovat henkilökohtaisia. Käyttäjän tulee määritellä ensimmäisen kerran verkkoon liittyessään käyttäjätunnukseensa liittyvä salasana. Salasana on vaihdettava vähintään 3 kk:n välein. Käyttäjätunnusta ei saa luovuttaa muiden käyttöön ja käyttäjä vastaa kaikesta tunnuksen käytöstä. Jokainen on velvollinen säilyttämään tunnuksensa niin, etteivät ne vahingossa joudu muiden tietoon. Yhteisessä käytössä olevien ohjelmia on käytettävä niistä erikseen annettujen ohjeiden mukaisesti. Yhteiset tiedostot on tallennettava asianhallintajärjestelmään tai hallintoverkkoon ohjeiden mukaisesti. Olen tutustunut käyttöluvan ehtoihin ja sitoudun noudattamaan niitä ____ / ____ 20 ____ hakija ____

ESIMIEHEN ALLEKIRJOITUS

Vahvistan hakemuksen ja samalla sitoudun ilmoittamaan muutoksista, jotka koskevat käyttöluvan kestoa tai laajuutta. ____ / ____ 20 ____ esimies ____ nimenselvennys ____
--

YLLÄPITÄJÄ TÄYTTÄÄ

Hallintoverkon käyttäjätunnus	Ylläpitäjän allekirjoitus
	____ / ____ 20 ____

Tunnuksen käyttöoikeudet hallintoverkkoon ja ohjelmiin:

- ☐ Kauhajoen kaupungin hallintoverkko (T-asema, kaikilla lukuoikeus Yhteiset -kansioon)
 kansiot, joihin muokkaus oikeudet ____
- ☐ Kauhajoen kaupungin sähköposti (Exchange)
 sähköpostiryhmät ____
- ☐ Toimisto-ohjelmat (MsOffice)
- ☐ Pro Economica (kirjanpito-ohjelma ja sähköinen laskujen käsittely)
- ☐ ePopulus (matkalaskuohjelma)
- ☐ HRM (lomakäsittely)
- ☐ webTallennus (henkilöstöhallinnon vhp)
- ☐ Kokousportaali, kansiot ____
- ☐ Tweb (asianhallintajärjestelmä)
- ☐ Muu, mikä ____

Me allekirjoittaneet osapuolet olemme sopineet salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta seuraavaa:

Asiakirjojen, tietojen ja tietojärjestelmien käsittely- ja käyttöoikeudet annetaan vain tämän sitoumuksen allekirjoittaneelle. Sitoumus tehdään työsuhteen alkaessa ja sijaisten, opiskelijoiden ja harjoittelijoiden kanssa ensimmäisen palvelussuhteen alkaessa tai palvelussuhteen luonteen muuttuessa.

Jokainen työntekijä vastaa oman toimintansa tietoturvasta ja lainsäädännön, annettujen ohjeiden ja määräysten noudattamisesta tehtäviensä hoidossa.

Henkilöstön tietoturva- ja tietosuojaohteet annetaan tiedoksi jokaiselle työntekijälle ja tietojärjestelmien käyttäjälle. Esimiehen velvollisuus on uuden työntekijän perehdytyksen yhteydessä läpikäydä henkilöstön tietoturvaopas sekä toimialalla tai vastuualueella annetut tarkemmat ohjeet tietojen käsittelystä. Lisäksi esimies huolehtii, että uusi työntekijä suorittaa tietoturvan ja tietosuojan verkkokoulutuksen osana työhön perehdytystä. Ohjeen koulutuksen suorittamisesta voi pyytää tietosuojavastaavalta.

Vaitiolo- ja salassapitositoumus:

Työntekijänä sitoudun olemaan käyttämättä, ilmaisematta tai luovuttamatta palvelussuhteen aikana asiakkaisiin, potilaisiin, henkilötietoihin sekä liike- ja ammatillisuuksiin liittyviä salassa pidettäviä tietoja, riippumatta siitä, miten tai mihin tieto on tallennettu tai millä tavalla tieto on saatu (kirjallisesti, suullisesti tai havainnoimalla) muutoin kuin työtehtävien vaatimassa laajuudessa ja yhteydessä. Tietojen luovutuksen tulee perustua aina asiakkaan tai potilaan kirjalliseen suostumukseen, asiayhteydestä ilmenevään suostumukseen tai lainsäädäntöön.

Sitoudun noudattamaan seuraavia tietosuojaperiaatteita:

- Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskee minua palvelussuhteeni aikana ja sen jälkeen.
- Noudatan erityistä huolellisuutta käsitellessäni salassa pidettäviä tietoja.
- Pidän salassa kaikki tietooni saamani arkaluonteiset tiedot, esimerkiksi henkilön sairautta, tutkimusta, hoitoa, taloudellista asemaa tai sosiaalisia etuuksia koskevat tiedot.
- Käsittelen vain työtehtäviäni edellyttämiä tietoja. En käsittele esimerkiksi omia, työtovereiden, lähiomaisten, naapureiden tai julkisuuden henkilöiden tietoja, mikäli työtehtäväni eivät sitä sillä hetkellä edellytä.
- Vastaan käyttäjätunnuksillani ja/tai varmennekortin tunnuksillani tapahtuvasta tietojen käytöstä.
- Vastaan käytössäni olevasta kannettavasta tietokoneesta tai muusta laitteesta niin, ettei laite ja siinä olevat tiedot joudu väärin käsiin.
- Tiedän olevani vastuussa, mikäli toimieni seurauksena ns. tietokonevirus saastuttaa järjestelmän. Käyttöturvallisuuden takaamiseksi jokainen järjestelmään tuotava tallennusväline, usb-muistitikku yms. on tutkittava virustentorjuntaohjelmalla.
- Olen tietoinen, että tietojärjestelmissä käyntini ja siellä tehdyt tapahtumat kirjautuvat lokitiedoistoihin, niitä valvotaan ja epäilyistä väärinkäytöstä raportoidaan esimiehelleni.
- Olen tietoinen, että tietojen väärinkäyttö tai tahallinen ohjeiden vastainen toiminta on lainsäädännössä rangaistava teko. Rangaistavaa menettelyä henkilörekisteritoiminnassa koskevat säännökset sisältyvät EU:n yleiseen tietosuojasetukseen, tietosuojalakiin ja rikoslakiin. Tietojen oikeudettomasta käytöstä voi seurata rikos-, työ- ja vahingonkorvausoikeudellisia seuraamuksia.

Olen lukenut tämän sitoumuksen ja ymmärrän sen sisällön ja merkityksen.

Työntekijän nimi: _____

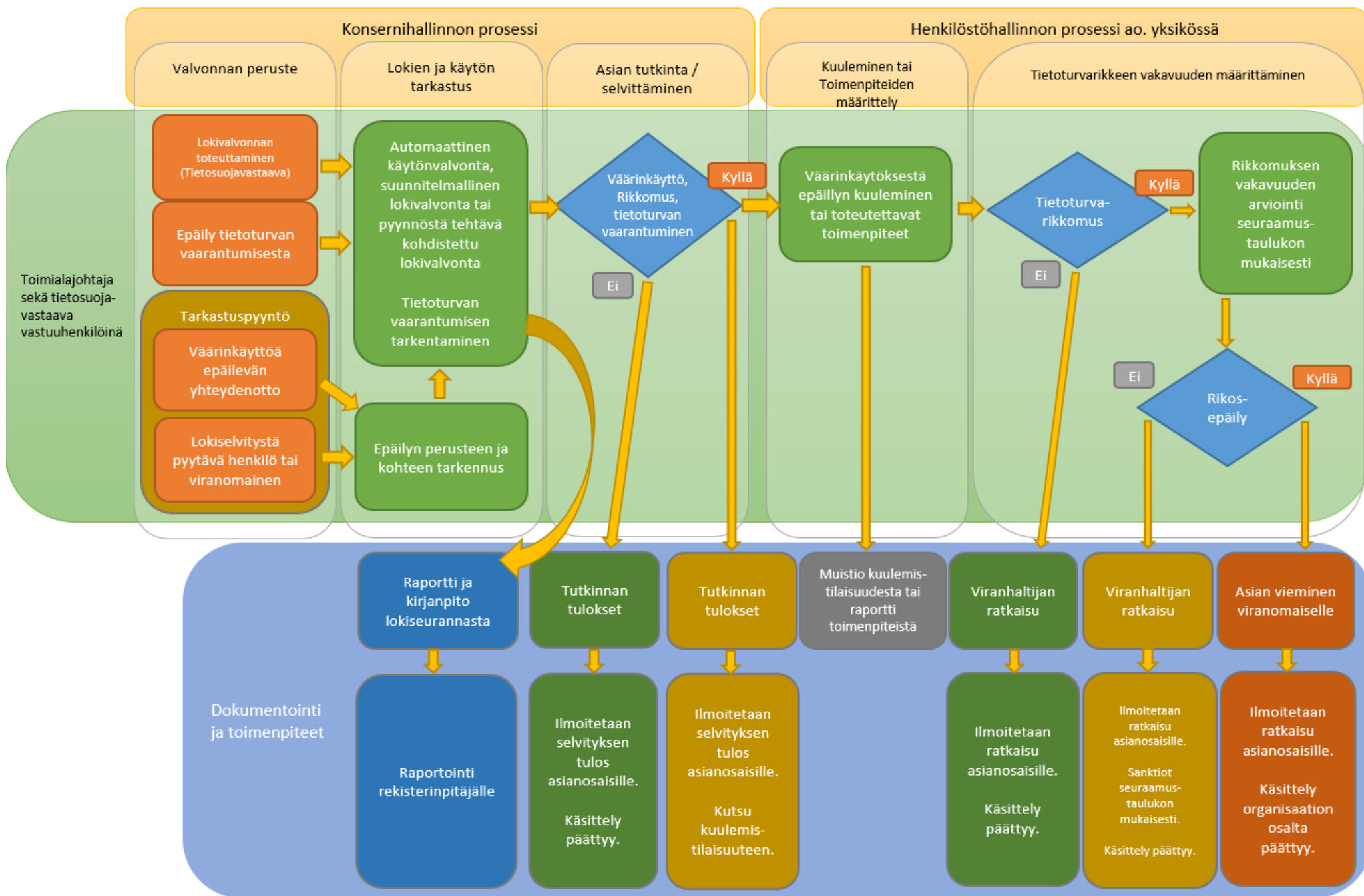
Työyksikkö: _____

/ 20
päiväys

työntekijän allekirjoitus

esimiehen allekirjoitus

LIITE 2. Tietoturvan vaarantumisepäilyn selvitysprosessi.

LIITE 3. Tietosuoja-rikkomusten seuraamustaulukko

Tahallisuuden arviointi			
Rikkomuksen vakavuus	Tietämättömyys, osaamattomuus, vahinko, huolimattomuus, tahattomuus	Piittaamattomuus, tahallisuus, toistuvuus, törkeä huolimattomuus, näyttämisen halu	Rikoksentehtäjä (vahingonteko, luvaton käyttö, vakoilu, salassapitorikos, virka-aseman väärinkäyttö yms.), hyötymistarkoitus
Lievä rikkomus (asiaton toiminta, väärinkäyttö). Esim: - Tietoturvan laiminlyönti - Epäasiallinen käytös - Haitan aiheuttaminen - Resurssien tuhlaus - Luvaton kaupallinen tai poliittinen toiminta - Kulunvalvontasääntöjen rikkominen - Virustorjunnan laiminlyönti	Puheeksi ottaminen Opastus Huomautus	Huomautus / Kirjallinen varoitus	Tutkintapyyntö poliisille Kirjallinen varoitus / Palvelusuhteen päättämismenettelyn käynnistys
Rikkomus (vakava väärinkäyttö tai turvallisuuden rikkominen). Esim: - Ohjelmien luvaton kopiointi - Luvattomien ohjelmien asentaminen - Luvaton palvelun käynnistys - Tunnuksen luovuttaminen toiselle - Tiedon luottamuksellisuuden vaarantaminen	Huomautus / Kirjallinen varoitus	Kirjallinen varoitus / Palvelusuhteen päättämismenettelyn käynnistys Käyttöoikeuksien peruminen	Tutkintapyyntö poliisille Palvelusuhteen päättämismenettelyn käynnistys
Vakava rikkomus (lain mukaan rikkomuksena tai rikoksena tuomittava teko) esim. - Hakkerointi, tunkeutuminen - Henkilötiedon luvaton käsittely/luovuttaminen - Liikesalaisuuden luvaton käsittely/luovuttaminen - Tekijänoikeuslain alaisen materiaalin laitton levittäminen - Virusten tahallinen levittäminen	Huomautus / Kirjallinen varoitus Tutkintapyyntöä poliisille harkitaan	Tutkintapyyntö poliisille Kirjallinen varoitus / Palvelusuhteen päättämismenettelyn käynnistys	Tutkintapyyntö poliisille Palvelusuhteen päättämismenettelyn käynnistys